

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 kap. i strafflagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 kap. i strafflagen (RP 71/2025 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande och till förvaltningsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- förvaltningsutskottet FvUU 20/2025 rd
- grundlagsutskottet GrUU 3/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Julia Höyhtyä, justitieministeriet
- tingsdomare Petteri Plosila, Helsingfors tingsrätt
- åklagaröverinspektör Jenni Korvenmaa, Åklagarmyndigheten
- polisinspektör Olga Larinkari, Polisstyrelsen
- räddningschef Seppo Uusinarkaus, Västra Nylands välfärdsområde
- advokat Antti Riihelä, Finlands Advokater
- professor Sakari Melander
- biträdande professor Tatu Hyttinen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Domstolsverket
- Brottspåföljdsmyndigheten
- Förbundet för Akutvård i Finland rf
- Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- professor Tuomas Ojanen.

Betänkande LaUB 2/2026 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att strafflagen ändras. Till lagen föreslås en straffbestämmelse om försvårande av polis- eller larmverksamhet. Den föreslagna bestämmelsen om försvårande av polis- eller larmverksamhet ska tillämpas på våld och hot mot personalen inom polisen, den prehospitala akutsjukvården och räddningsverksamheten och på gärningar som riktar sig mot dessa aktörers utrustning och fordon, till exempel olovligt tillägnande. Den som gör sig skyldig till brottet ska dömas till fängelse i högst fyra år.

Till lagen fogas dessutom en straffbestämmelse om störande av polis- eller larmverksamhet. Störande av polis- eller larmverksamhet är den lindrigare gärningsformen av försvårande av polis- eller larmverksamhet. Den som gör sig skyldig till brottet döms enligt förslaget till böter eller fängelse i högst sex månader.

Propositionen har som mål att stärka det straffrättsliga skyddet för personer som arbetar inom polisverksamheten, räddningsverksamheten och den prehospitala akutsjukvården och att på ett övergripande plan säkerställa att en samhälls- eller viktig verksamhet, det vill säga polis- och larmverksamheten, kan utföras störningsfritt.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås det att 16 kap. i strafflagen om brott mot myndigheter kompletteras med en ny 3 a §, där försvårande av polis- eller larmverksamhet definieras som ett brott. Enligt 1 mom. i den föreslagna bestämmelsen ska den som hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamheten genom våld eller hot om våld mot en person som hör till personalen vid polisen, räddningsverksamheten eller den prehospitala akutsjukvården eller genom att olovligen tillägna sig ett forskaffningsmedel eller annan väsentlig utrustning som används inom polisverksamheten, räddningsverksamheten eller den prehospitala akutsjukvården, genom att vålla betydande skada på ett sådant forskaffningsmedel eller sådan utrustning eller genom att hindra användningen av ett sådant forskaffningsmedel eller sådan utrustning för försvårande av polis- eller larmverksamhet dömas till fängelse i högst fyra år. Enligt den föreslagna 2 mom. ska också den som förfar på det sätt som avses i 1 mom. mot den som på begäran av en person som hör till personalen vid polisen, räddningsverksamheten eller den prehospitala akutsjukvården eller med dennes samtycke bistår vid polis- eller larmverksamhet dömas för försvårande av polis- eller larmverksamhet.

Dessutom föreslås en ny 16 kap. 3 b §. Enligt den ska gärningsmannen, om försvårande av polis- eller larmverksamhet, med beaktande av att våldet eller hotet varit ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter, för störande av polis- eller larmverksamhet dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. För störande av polis- eller larmverksamhet döms också den som obehörigen

Betänkande LaUB 2/2026 rd

hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamhet på något annat sätt än de som avses i 3 a §.

Syftet med de föreslagna lagändringarna är enligt propositionsmotiven (s. 25) att de aktörer som är viktiga för samhället, dvs. i detta sammanhang polisen, räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården, ska få bedriva ostörd verksamhet. Målet är att garantera de personer som deltar i denna verksamhet ett tillräckligt skydd i strafflagen.

De föreslagna bestämmelserna om försvårande och störande av polis- eller larmverksamhet syftar enligt propositionsmotiven (s. 25) till att effektivisera samhällets reaktion på våld och hot om våld som riktas mot personal inom polis- och larmverksamheten samt att på så vis stärka det straffrättsliga skyddet för personer som arbetar inom polis- och larmverksamheten. I propositionen (s. 18) framförs det att offentlig makt vanligtvis inte utövas till exempel i prehospital akutsjukvård. De nya bestämmelserna om försvårande och störande av polis- och larmverksamhet innehåller inget kriterium om att gärningen ska rikta sig mot en tjänsteåtgärd som hänför sig till utövning av offentlig makt. Dessa nya bestämmelser utvidgar således det straffrättsliga skyddet för de persongrupper som hör till bestämmelsens tillämpningsområde. Syftet med de bestämmelser som fogas till 16 kap. i strafflagen är att garantera personer som arbetar inom polis- och larmverksamheten ett särskilt skydd med tanke på våld och hot om våld också i sådana fall där uppgifterna inte sköts i tjänsteförhållande eller en därmed jämförbar ställning samt när den åtgärd som gärningen riktar sig mot inte är förenad med utövning av offentlig makt.

De föreslagna nya bestämmelserna syftar dessutom enligt propositionsmotiven (s. 25) till att framhäva att gärningar som riktas mot samhälleligt betydelsefulla funktioners, dvs. i detta sammanhang polisens, räddningsväsendets och den prehospitala akutsjukvårdens, fortskaffningsmedel och utrustning är klandervärda. Målet är att trygga en ostörd skötsel av verksamheten genom att skydda den egendom som förutsätts i dessa aktörers verksamhet.

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande (GrUU 3/2026 rd) om propositionen. Enligt utlåtandet kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Även förvaltningsutskottet har lämnat utlåtande om propositionen (FvUU 20/2025 rd). I sitt utlåtande anser förvaltningsutskottet det viktigt att de föreslagna bestämmelserna effektiviserar samhällets reaktion på våld mot och hot om våld mot personal inom polis- och larmverksamhet.

Lagutskottet anser att propositionens syften är motiverade. Som det sägs i propositionsmotiven (s. 26) är de handlingar som kriminaliseras genom den föreslagna bestämmelsen dock i huvudsak redan straffbara med stöd av 16 kap. i strafflagen och vissa allmänna straffbestämmelser i strafflagen, till exempel bestämmelserna om misshandel, olaga hot, skadegörelse, stöld, bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel, rån och sabotage. Utifrån inkomna uppgifter anser lagutskottet ändå att det är klart att skyddet av myndighetsverksamhet som är viktig för samhället är ett sådant vägande samhälleligt behov som kan motivera särskild straffrättslig lagstiftning i ett ärende (se även GrUU 3/2026 rd, s. 3). Även om det samhälleliga behov som ligger till grund för de föreslagna nya brottsrekvisiten inte är helt uppenbart, kan den strävan som ligger till grund för regleringen, dvs. att förtydliga rättsläget och betona klandervärdheten genom separata kriminaliseringar, anses vara befogad.

Betänkande LaUB 2/2026 rd

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande anmärkningar.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

Enligt det föreslagna 16 kap. 3 b § 2 mom. i strafflagen ska också den som obehörigen hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamhet på något annat sätt än de som avses i 3 a § dömas för störande av polis- eller larmverksamhet. Bestämmelsens ordalydelse är ganska öppen. Grundlagsutskottet har likaså fäst avseende vid detta i sitt utlåtande (GrUU 3/2026 rd, s. 3). Enligt propositionsmotiven (s. 52) kan det vara fråga om många olika slags gärningar. Som exempel nämns att gärningsmannen stretar emot, försöker slita sig loss eller griper tag i polis- eller larmpersonalens kläder, utan att det är fråga om direkt våld. Det kan exempelvis vara fråga om störande när en person sätter sig ner framför ett utrykningsfordon och således försvårar polis- eller larmverksamheten.

Grundlagsutskottet noterar i sitt utlåtande att det föreslagna 16 kap. 3 b § 2 mom. i strafflagen påminner om den kriminalisering enligt 16 kap. 3 § i strafflagen som gäller hindrande av tjänsteman och som har införts med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 23/1997 rd). Enligt bestämmelsen betraktas som hindrande av tjänsteman det att någon utan att använda våld eller hot om våld orättmätigt hindrar eller försöker förhindra en tjänsteåtgärd som innebär utövning av offentlig makt eller försvårar den. Enligt grundlagsutskottet ter sig det föreslagna 16 kap. 3 b § 2 mom. i strafflagen inte mer problematiskt med tanke på noggrann avgränsning eller exakthet än bestämmelsen i fråga. Det föreslagna 16 kap. 3 b § 2 mom. i strafflagen är enligt grundlagsutskottet inte problematiskt med avseende på 8 § i grundlagen på ett sätt som påverkar lagstiftningsordningen. Ur en vanlig medborgares synvinkel blir regleringen dock ganska svårbegriplig. Enligt grundlagsutskottet bör lagutskottet försöka göra regleringen ännu mer exakt och tydlig exempelvis genom att komplettera bestämmelsen med en öppen exempelförteckning över gärningssätten.

Lagutskottet anser utifrån inkomna uppgifter och också utifrån grundlagsutskottets utlåtande att den föreslagna bestämmelsen i 16 kap. 3 b § 2 mom. i strafflagen inte ter sig mer problematisk med tanke på exakthet och noggrann avgränsning än bestämmelsen i 16 kap. 3 § i strafflagen som gäller hindrande av tjänsteman. I ljuset av erhållen utredning anser lagutskottet också att det i grundlagsutskottets utlåtande framförda exemplet på precisering av regleringen med en öppen exempelförteckning över gärningssätten är svårt att genomföra. Utskottet anser att en exempelförteckning i sig inte naturligt lämpar sig för systematiken i 16 kap. i strafflagen och den föreslagna regleringen. Det skulle vara lagstiftningstekniskt svårt att upprätta en tillräckligt exakt exempelförteckning med beaktande också av de förutsättningar som redan begränsar rekvisitet, nämligen att gärningen ska vara obehörig och hindra eller väsentligt försvåra polis- eller larmverksamheten. Mot bakgrund av det som sägs ovan och inkomna uppgifter anser lagutskottet att det inte är lagtekniskt ändamålsenligt att precisera den föreslagna regleringen med en öppen exempelförteckning. Utskottet anser att det föreslagna 16 kap. 3 b § 2 mom. i strafflagen kan godkännas i den form som föreslås i propositionen. Det påpekar också att det nedan konstaterar att det centrala vid tolkningen av den föreslagna regleringen är att beakta de grundläggande fri- och rättigheterna och relevant tolkningspraxis vid Europadomstolen, särskilt i fråga om mötesfriheten.

Betänkande LaUB 2/2026 rd

Mötesfrihet

I propositionsmotiven bedöms den föreslagna regleringen också i förhållande till yttrandefriheten enligt 12 § och mötesfriheten enligt 13 § i grundlagen. Enligt propositionsmotiven (s. 52) är syftet med de föreslagna bestämmelserna inte att i sak ingripa i fredlig och våldsfri medborgaraktivism. Dessutom står det i propositionen (s. 48) att den föreslagna bestämmelsen inte ändrar den rättsliga bedömningen i fråga om demonstrationer och motsvarande sammankomster. Den begränsar inte medborgarnas rättigheter och ökar inte heller myndigheternas befogenheter. Syftet med den föreslagna regleringen är enligt propositionsmotiven (s. 48) inte att begränsa yttrandefriheten och mötesfriheten enligt grundlagen eller att ingripa i sammankomster som ordnas på behörigt sätt enligt lagen om sammankomster, såsom demonstrationer.

Lagutskottet betonar på motsvarande sätt som grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 3/2026 rd, s. 4) betydelsen av ovan nämnda motiveringar med tanke på den föreslagna regleringen. Dessutom fäster lagutskottet liksom grundlagsutskottet till denna del uppmärksamhet vid tolkningspraxis vid Europadomstolen, särskilt i fråga om mötesfriheten.

Utifrån inkomna uppgifter påpekar lagutskottet dessutom att bland annat våld, hot om våld, motstånd mot tjänsteman och hindrande av tjänsteman samt vissa gärningar som riktar sig mot egendom, såsom olovligt tillägnande och skadegörelse, är gärningar som redan nu är straffbara enligt strafflagen. Den föreslagna bestämmelsen i 3 a § om störande av polis- eller larmverksamhet kan också tillämpas när någon hindrar användningen av ett fortskaffningsmedel eller väsentlig utrustning som används i verksamheten. Det kan vara fråga om hindrande av användning om en person parkerar sin bil på en väg som hinder för ett fortskaffningsmedel, såsom en polisbil eller ambulans, eller när framförandet av ett sådant fortskaffningsmedel förhindras genom en mur av människor, en spikmatta eller ett fällt träd (se RP, s. 48). Sådan verksamhet ska emellertid enligt propositionen alltid hindra eller väsentligt försvåra polis- eller larmverksamheten, dvs. gärningen förutsätter uppsåt. Lagutskottet anser att bestämmelsen också till denna del har avgränsats till att gälla gärningar som är allvarliga till sin klandervärdhet.

Enligt propositionsmotiven (s. 52) kan det vara fråga om störande enligt det föreslagna 3 b § 2 mom. exempelvis när en person sätter sig ner framför ett utryckningsfordon och genom sitt agerande hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamheten. Lagutskottet anser att förutsättningarna för att en gärning ska vara uppsåtlig och obehörig samt att den ska förhindra eller väsentligt försvåra polis- eller larmverksamheten är centrala, eftersom de för sin del bestämmer gärningens klandervärdhet och säkerställer att tröskeln för tillämpning av de föreslagna bestämmelserna förblir tillräckligt hög. Utskottet påpekar att de föreslagna bestämmelserna bör tolkas med beaktande av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Ekonomiska konsekvenser

I propositionen bedöms de ekonomiska konsekvenserna (s. 26—28). I propositionen bedöms det att de föreslagna bestämmelserna om försvårande av polis- eller larmverksamhet i någon mån ökar antalet fall som behandlas inom förundersökning och av åklagarna och domstolarna. Det bedöms att de eventuella konsekvenser är små som förslaget medför för antalet fångar.

Betänkande LaUB 2/2026 rd

Eftersom de handlingar som anges i straffbestämmelsen redan till stor del är straffbara med stöd av andra bestämmelser i strafflagen, är propositionens ekonomiska konsekvenser mindre omfattande. I fråga om konsekvenserna har det i propositionen ansetts svårt att bedöma en eventuell ökning av antalet fall och därmed en eventuell kostnadsökning, men kostnadsökningen har inte bedömts vara särskilt betydande i fråga om denna proposition. Dessutom framförs det i propositionen att straffen under denna regeringsperiod har skärpts genom flera ändringar och att dessa reformer medför sammantagna konsekvenser för myndigheterna. Det är svårt att göra en uttömmande bedömning av deras omfattning. Lagutskottet betonar att alla aktörer i straffprocesskedjan bör ha tillräckliga resurser för att fullgöra sina lagstadgade uppgifter.

DETALJMOTIVERING

Lagen om ändring av 16 kap. i strafflagen

16 kap. Om brott mot myndigheter

3 a §. Försvårande av polis- eller larmverksamhet. Paragrafen innehåller en ny bestämmelse om straff för försvårande av polis- eller larmverksamhet. Enligt 1 mom. ska den som hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamheten genom våld eller hot om våld mot en person som hör till personalen vid polisen, räddningsverksamheten eller den prehospitala akutsjukvården eller genom att olovligen tillägna sig ett fortskaffningsmedel eller annan väsentlig utrustning som används inom polisverksamheten, räddningsverksamheten eller den prehospitala akutsjukvården, genom att vålla betydande skada på ett sådant fortskaffningsmedel eller sådan utrustning eller genom att hindra användningen av ett sådant fortskaffningsmedel eller sådan utrustning dömas för försvårande av polis- eller larmverksamhet.

Lagutskottet fäster uppmärksamhet vid att det i propositionsmotiven (s. 46) påpekas att väsentligt försvårande inte till skillnad från hindrande förutsätter att exempelvis larmuppdraget eller någon annan verksamhet inte kan slutföras. Våld och hot innebär i allmänhet att verksamheten försvåras åtminstone väsentligt.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska försvårande av polis- eller larmverksamhet också vara att olovligen tillägna sig, vålla betydande skada på eller hindra användningen av ett fortskaffningsmedel eller annan väsentlig utrustning som används inom polisverksamheten, räddningsverksamheten eller den prehospitala akutsjukvården, när gärningen hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamheten. Med väsentlig utrustning avses enligt propositionsmotiven (s. 47) utrustning som är betydelsefull med tanke på verksamheten, såsom vapen och andra maktmedelsredskap, släckningsredskap eller läkemedel. Enligt motiven avser bestämmelsen också polishundar. Att vålla betydande skada på exempelvis polishundar och polishästar är således straffbart som försvårande av polis- eller larmverksamhet då förutsättningarna för tillämpning av bestämmelsen är uppfyllda.

3 b §. Störande av polis- eller larmverksamhet. Paragrafen innehåller en ny bestämmelse om straff för störande av polis- eller larmverksamhet. Enligt 2 mom. ska för störande av polis- eller

Betänkande LaUB 2/2026 rd

larmverksamhet dömas också den som obehörigen hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamhet på något annat sätt än de som avses i 3 a §.

Bestämmelsen i det föreslagna 2 mom. är ganska öppen. Av de orsaker som anges ovan i utskottets överväganden anser utskottet dock att bestämmelsen kan godkännas. Som det konstateras i de allmänna övervägandena påpekar utskottet att den föreslagna bestämmelsen bör tolkas med beaktande av de grundläggande fri- och rättigheterna och relevant tolkningspraxis vid Europadomstolen, särskilt i fråga om mötesfriheten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 71/2025 rd utan ändringar.

Helsingfors 11.3.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Pekka Aittakumpu saf
medlem Jessi Jokelainen vänst
medlem Aleksi Jäntti saml
medlem Anette Karlsson sd
medlem Jani Kokko sd
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Mika Riipi cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd
ersättare Martin Paasi saml.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.